

ნოჯისური

ღმერთო, სამშობლო მიცოცხლე,
მძინარეც ამას ვდუდუნებ
ვაჟა-ფშაველა

ლიტერატურული გაზეთი №35

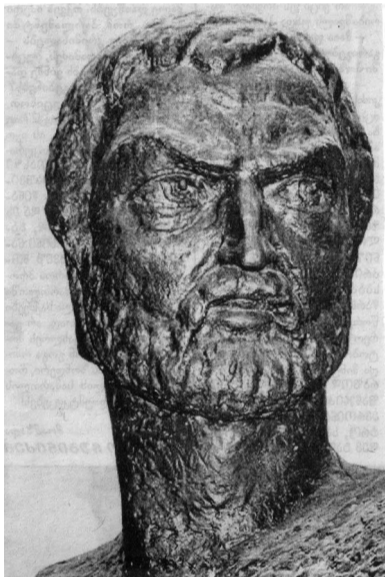
დვინობისთვე, 2015

კოლხებს არ ესროლოთ, ცოტნეს არ ესროლოთ, წარსულს არ ესროლოთ, ბიჭებო! საქართველოს ეროვნული გმირის — ცოტნე შერგილის ძე დადიანის ზნეობრივი გმრობა — 770 წლისაა!

770 წლის წინ, (1245 წელს) კობტასთავს, ჯავახეთში მონღოლთა უღლის დასამხობად შეითქვენ: ცოტნე დადიანი, ეგარსლან ბაკურციხელი, კახაბერ კახაბერის ძე, ვარამ გაგელი, ყვარყვარე ჯაყელი, შოთა კუპრი, თორლა პანკელი, გამრეკელი თორელი, სარგის თმოგველი.

ქართველების გასაგონად

ცოტნე გმირია, დიდებული გმირი... ოღონდაც თუ ბიჭები ვართ, ნუ ვადიდებთ მარტოდენ ცოტნეს, ვახსენოთ სახედაღრეჯილი ლომი მონღოლიც გმრობისა და ვაჟკაცობის უბადლო მცოდნე...

ცოტნე დადიანი

მეგრულ სიმღერებიდან თუ მეგრული მოთქმიდან ისმის ცხენის თქარუნი და ჩიხვინიც მოდიდა. იქნებ ელვა ავარდა ძველლაზური აფრიდან ანდა წმინდა გიორგი მარტვილიდან აფრინდა? მთვარის ყაბალახიანი, ლამის ნაბდიანი მოდის, მოიქარის ცოტნე დადიანი. რახანია ეკლესიებს შესევია ჭილყვავი, და ციხეებს აზიური სიმღერები ჭირხლავენ, ცას უყეფენ კოცონები და კარვები მონღოლთა... ვერ იქნება კობტაგორა საქართველოს გოლგოთა! მაშ გაფრინდი, ბედაურო, გრძელფაფარა, კანჭნვრილო, ცხენისწყალზე გახედნილო და ტყაშ-მაფას განვრთნილო, არც ქერი გაქვს, არც არაყი, არც მოთმენა, არც ძილი, ახრამუნე ჰორიზონტი... გადახუბე მანძილი... ისევ ისმის თქარუნი და ჩიხვინი რაშის, ვხედავ სამეგრელოდან ამხედრებულ აჩრდილს. მოჭენაობს, მოგელავს თოხარიკით... ჩორთით... ფაფარივით ანენილა საუკუნის შფოთი... აქ არც მონღოლებია, არც სკვითი და ყივჩაღი ბოლმით გატენილი აქვს შაშვს მგალობლის ჩიჩახვი. თვითონ დაყვიჩალობენ საქართველოს შვილები, ერთმანეთს ნასევიან ქიშპით დაგეშილები. ვაი, რა გვეშველება, თუ ერთგულიც ორგულობს, ვაი, სიმებდამწყდარო, შენ — აკაკის ჩონგურო. მთვარის ყაბალახიანი, ლამის ნაბდიანი მოდის, მოიქარის ცოტნე დადიანი.

შოთა ნიშნინიძე

კობტაგორა

ლაგამის კვინეტა, ცეცხლოვანი ნესტო ჰუნეთა, უამთ ასპარეზზე გაჭენება საუკუნეთა... კობტაო გორავ, ცადაზიდულ დევთა მაყარო, ჭმუნვად გებული რაინდების გზათშესაყარო. აცერებულო, ცოდვიანო, ლალატიანო, ხამს დამაფინო შენი კალთა, ნულარ გვიანობ, მარქვი სად მექმნენ ძმანი ყელ-ყელ გადაჭდობლინი, სადა წევს ცოტნე, გუამის გუემით არ დამნდობელი. ნისლთ საბუდარო, ზეაღმტაცო ჭვრეტის საგანო მოგეახლები, ვით შეთქმული იმათთაგანი. რათა შემიტკობ მარტოსული, მიუსაფრი და განმიმართლო გარდასული დროის ზღაპარი. დავლახნოთ ფამნი, ტაიჭების გაჯხედნოთ რემა, მზეგადასული შეთქმულების გავიყოთ გვემა.

მერაბ კობტავა

სად არიან?!

უფლის სახლში ქარი ტირის (გამომასხამს ტანზე ეკლებს), სად არიან ქართველები აქ ზარები რომ არ რეკენ?!

სანთლები რომ არ ნათობენ, რომ მზე და ავდარია, სად წავიდნენ ჩემნი მწენი, ქართველები სად არიან?!

არც მწყაზარნი ქალნი ჩანან, არცა — აკენის გამთელელები. თქეში ლოკავს ნაფეხურებს, სად წავიდნენ ქართველები?!

იქნებ დილა დაულამდათ და მიანდეს ბედი ჰუნეთ, ან მახვილი დაუჟანგდათ, ან მოედოთ სიძაბუნე?!

იქნებ დიდგორს შეისვენეს და გაშალეს მწვანე კალთა, წარსდგა დედა ქართველისა უფლის სახლში უფლის კართან.

და თარაში ებრძვის ენგურს, სავსე მთვარე მიაქვს ტალღას, ნისლის ფრთაზე შუქი ცეკვავს, — არ მეგულვის არვინ გაღმა!!!

სათანჯოზე დარდი ავობს, ზღვა ტყვილიმა გადარია. ღმერთო ჩემო! ღმერთო ჩემო! ქართველები სად არიან?!

ლამზირა ფირცხალავა

ვით, — ერთხელ, — წინათ

საქართველოსი ზეცაშია ბედი სრულქმნილი! — არ სუფევს ძალა, — ქართველს გული რომ განუგმროს! ვხედავთ როგორსაც, — დღე ამგვარი გვეხვდა რაკი წილად (სისხლისას გააქვს თქარათქური ფოთლებზე წვიმას)! — ისევ და ისევ დადიანმა, — ისევ ცოტნემ (ვით, — ერთხელ, — წინათ!) ხამს იხსნას მინა, — საქართველო რომ ენოდება!

მუხრან მაჭავარიანი

ილიას სიბრძნე

* განვითიეთუღდით და თვითუღის ზურგმა ველარ ზიდა ის დიდებული აზრი მამულისა, რომელიც ყველასათვის ადვილი საზიდაია. განვითიეთუღდით... შენ იქით ნახველ და მე აქეთ... ვინ იცის როდისა შევხვდებით ერთმანეთს, რომ კიდევ ძმური, ერთიანი, განუყოფელი ქართული „გამარჯვება“ მითხრა შენ მე და მე შენ, ჩემო დაკარგულო „ძმარო და დარ“.

* „დედის გული ზღვა არის სიყვარულისა. რომ უთხრა, შვილი რომ უკვებოდეს, ორი დღის სიცოცხლე კიდევ მიემატება შენს შვილსაო, ოღონდ სული საუკუნო ჯოჯოხეთს მიეციო, — დედა მაგას იქმს, შეილმა კი დედისათვის რომ ეგა ქნას, დედა იწყენს“.

* დიდი თუ პატარა ერთი-ერთმანეთისათვის საჭირონი ვართ.

* დიდი მწუხარება ცრემლს უშრობს კაცს, პატარა კი ცრემლს ადენს.

* დაუმტკიცებელი და უსაფუძვლო ქებაც კი ლანძღვაზედ სანყენია პატიოსან კაცი-სათვის.

* „დედაკაცის“ „ქალამდე“ ჩამოსვლა და „მამაკაცის“ „ვაჟამდე“ — ცხენოსნის დაქვეითებაა, დიდის პატარად გარდაქმნაა, ვაჟს კიდევ მიეკარება სახელი კაცისა, — „ვაჟკაციო“, ქალს კი ჩამოეცალა სახელი და ისაა, „ქალკაცი“ არ ითქმის.

* და მარტო გული, ერთხელ მოკლული, არც აყვავდება, არც გაცოცხლდება.

* დაუღულარ მაჭარს სარქველი არ დაეხურება. ჭურჭელს გახეთქს.

* დიდი და პატარა სულ ერთია, ოღონდ კაცმა იმას მიჰპართოს, იმას ჩასჭიდოს ხელი, რაზედაც გული მიუწევს და ნიჭი და უნარი მიუწვდება.

* დიდი საქმეა მარტო უტყუარი ნიშანი თითონ მოსაქმის დიდებუნივანობისა.

* დროს ჰსჭვრეტდე, ფამთა რა მოაქვს, რას იხსამს, რა მოისთვლები.

* დედაც! ისმინე ქართველის ვედრება, ისე აღზარდე შენ შვილის სული, რომ წინ გაუძღვეს ჭეშმარიტება, უკან ჰრჩეს კვალი განათლებული.

* ეჰა, ამ დღისთვის გაგიზარდე, მამულო, შვილი, სიცოცხლე მივეც, რომ შეიძლოს შენთვის სიკვდილი.

* ენას ბრწყალი არ მოედება.

* ენამ გულისა უნდა თქვას; ფერუმარილი რა საჭიროა.

ჩვენი საუნჯე

გონიო — აფსაროსი

ანტიკური ტრადიციის თანახმად აფსაროსის დაარსება არგონავტების ექსპედიციას უკავშირდება. თუმცა არქეოლოგიური მონაცემების მიხედვით უძველესი დასახლება აქ ძვ. წ. VIII-VII ს.ს. ფუნქციონირებდა. რომაელებმა საკუთრივ ციხე ახ.წ. I ს. 70-იან წწ. დაარსეს და მათი გარნიზონი აქ IV ს-მდე იდგა. ბიზანტიელებს ციხე VI-IX სს-ში ჰქონდათ ოკუპირებული, ხოლო ოსმალებს 1547-1878 წლებში.

იუბილე

შოთა ფიფია — 100 წელი დაბადებიდან

წლებს, ოქტომბერში შესრულდა 100 წელი რესპუბლიკის დამსახურებული უფროსის, პოეტისა და მწერლის, შოთა პლატონის ძე ფიფიას დაბადებიდან.

დაიბადა და გაიზარდა ნალენჯიხაში. აქვე მოღვაწეობდა ხანგრძლივი დროის განმავლობაში — იყო ნაკიფუს საშუალო სკოლის მასწავლებელი, ნალენჯიხის კინოფიკაციის უფროსი, სარაიონო კულტურის სახლის დირექტორი, განათლების განყოფილების სასკოლო ინსპექტორი, კულტურის განყოფილების გამგე; 33 წლის მანძილზე რედაქტორობდა რაიონულ გაზეთს, 1962-1965 წლებში ზუგდიდის სარაიონთაშორისო გაზეთ „მებრძოლის“ რედაქტორის მოადგილეა. სიცოცხლის ბოლო წლებში (გარდაიცვალა 1995 წელს) განაგებდა XX საუკუნის ერთ-ერთი უნიჭიერესი ქართველი პოეტის, ტერენტი გრანელის სახლ-მუზეუმს.

დარჩა დიდად საყურადღებო მემკვიდრეობა ლექსების, მოთხრობების, ნოველების, ნარკვევების, მოგონებებისა და ცალკეული გამოსვლების სახით.

2004 წელს გამოიცა მისი ნაწარმოებების პირველი, მიმდინარე წელს კი — მეორე ტომი.

„ნოველისურის“ მკითხველებს ვთავაზობთ შოთა ფიფიას ლექსებსა და ნოველებს გამომცემული კრებულებიდან.

სამშობლოს

შენით ციაგობს ცისკარში მნათობის გამობრძანება, ასი სიცოცხლე რომ მქონდეს შენთვის არ დამენანება! ისევ მქუხარებს ერის ხმა ხალიბურ ნაწრთობ ფოლადად. აზრის პირბასრი მახვილით მტერს რომ უღმობღადა ქელავდა. შენი ხმა მიწყევ გუგუნებს, გაფანტოს დუმანთ სიავდრე, ჩვენ რომ იმედად გვინთია და ურდევ ციხესიმაგრედ. ეგ ნებისყოფა გვანცვიფრებს, ბნელს აქცევს ნათელ დარებად, მით რომ წიაღში ბუბუნებს ხმა გმირთა წინაპარებათა. ბევრჯერ აპკაფე მომხდური, შემონთებული ალებად, როცა შავბნელი ღრუბელი თავს მენით დაგვცტრიალებდა. ეხლაც მოუხმობს სამშობლოს შეკვრა და ერთიანება, შენივთებული მიზანი მთითა და ბარის ბარებად. ეხლაც გონების სამანნი რეკენ საბრძოლო ზარებად; ისევ სჭირია სამშობლოს მახვილის აპრიალება.

VII.1991 წ.

თბილისის უნივერსიტეტს

გუმბათოვანო ტაძარო შენ ერის სულის აღზრდისა, ცეცხლჩაუქრალი ლადარო, ქართველთ ცხოველი აზრისა. ამონთებული, დიადო, ილიას ფუძე ჩაყრილო, ჯავახიშვილის ნაწრთობო, შენ, საქართველოს აპრილო! სამოცდაათი ვინა თქვა, შენ მხარში გიდგას მრავალი. ნასაძირკვლები მინანქრად, ასი მზე ამომავალი. თუ გადუჩხრიკე ნასისხლი, ნაცარი ქართველთ გენიას, შემოგანათებს ფაზისი, კოლხეთის აკადემია. იქიდან ისმის ჩურჩული სინათლის დიდი ნოსი, იქ ღებულობდა სათლობას ბერძენი თემისტიოსიც. და ერის სიბრძნის სიმართლე, შენს ძალას ზრდიდა ათასად. აქ დაენაფენენ სინათლეს აეტიო თუ ფარტაზი. როგორც სორბონი, ოქსფორდი სიბრძნის ნათელით ელავდა დიადი აზრის ოქროთი ჩვენი იყალთოც, გელათიც. ერის ბურჯო და ქვითკირო, მოგვიხმობს შენი ზარები, შენ დაუამე ქვეყანას ურჩხულის ნაიარები. შენი ირემის ნუკრი ვართ, შენს ჯიქანს დანაფებო, შენთა უკვდავთა საქმენით ზეიმურ ანატაცები.

იდიდე სიბრძნის ტაძარო, შენ ერის სულის აღზრდისა. ცეცხლჩაუქრალი ლადარო, ქართველთ ცხოველი აზრისა.

ნალენჯიხა

ეს ხომ ჩემი სამშობლოს ერთი მცირე კუთხეა, სადაც ახლა ხარობენ მზისთვალეა დღეები. აღარ წყდება მინის და ზეცის ლოცვა-კურთხევა, აქ სათავეს იღებენ მინის სამოთხეები. აქაც შემონახულა ისტორიის ბნეკარები, შემოტევა მრავალი ყველა სახის მრუდეთა, თუმც მრავალჯერ დაიმტვრა მოვარდნილი ქარებით ისევ ალსდგა ნაყარი არწივების ბუდეთა. მომხდურთ უნდო მახვილით მძაფრად უთარეშნიათ, ჩვენი აღგვა მინიდან ცეცხლით მონატრებიათ, მისი სული ძლიერი ვეღარ გაუტეხიათ, ვერაგათათვის ყოველთვის რისხვა უგემებია, ყუჩად მდგარნი მხედარნი — ნანგრევები ციხეთა გვიყვებინა გარდასულ, უნდო ჟამთა სიავეს, რომ საღ კლდისებრ დავუზღვეთ მტერმა დრო თუ იხელთა, მათი სული ძლიერი ვეღარ გაანიავეს. ეს ხომ საქართველოსი ერთი მცირე კუთხეა, სადაც ასე ხარობენ მზისთვალეა დღეები, ნადიმებად იღვრება ზეცის ლოცვა-კურთხევა, შეგიძლიათ იხილოთ მინის სამოთხეები.

მიოხარი რაა

შენს ძუძუს ვლოცავ ჩემო ჭედისა, ჩემო ემბაზო — ლაღო ჭენყარი, ჟამთა სიავით რომ არ შეირყა გორზე ჭანჯიხა დაუღუნარი. როგორ კოხტაობ ლამაზი მხრებით, მწვავს სიყვარულის პაპანაქება, მსურს დაუფლოცო აღმასვლის გზები შენს აწმყოსა და გაქალაქებას. მინის ნაჭერო, ნახატო ხელით, მზეში ნაჟური ნექტარით თვრები. ავცილდეს ისევე ნემტარი მჭრელი, ნასულან დღენი არგდარჩენის. ხარობს სიცოცხლე, სიმწვანე შენი, ცა გამჭვირვალე ნაზი ბროლია, ფესვებს გილაღებს მომავლის დღენი მუდამ კამკამა ჭავლი ბროლიას. საქართველოში თუმც ვინ თქვა გოჯიც დარდის ლოდები არ ჩასწოლია, მეც გულზე მანვეს ნალველის ზოდი, ბნელეთის დელგმას რომ მოჰყოლია, მაგრამ დარდები მიოხარი რაა როცა წინა ისევ სხვა ბედი. წინ ხომ სინათლის უშრეტი ზღვაა, ცინცხალებს იჭერს „გულის აბედი.“

ნატო ვაჩნაძეს

ნარმოთქმული ნ. ვაჩნაძის საღამოზე, 1949 წლის 31 აგვისტოს, ნალენჯიხაში

თქვენი სტუმრობა გვახარებს დიდების გზაგანარებო, მიიღეთ ჩვენი საღამო ნათელი, უანგარებო. გვახარებს მზიურ სახეზე ჩრდილი არ დაგეციდებათ, ხელოვნების მნათობო, ჩვენი ეკრანის დიდებავ! რამდენი სახე ნარმტაცი დაჰხატე, ქართველ ქალების, ნუნუს წამებით აგვანთე ცრემლმორეული თვალებით. გვასმინე დღით უკეთურით ელისო როგორ გმინავდა და ყველგან ჩვენს ქვეყანაში თქვენი მშვენება ბრწყინავდა. გვაჩვენე „მასკარადიდან“ უცხო სინაზის ჯავარი, ნარმტაცად გადაგვიშალე სახე უჭკნობი თამარის. კიდევ მრავალთა მიეცი კდემა, იერი, სიცოცხლე, ნათელაა თუ გიული თუ ფილმი „სამი სიცოცხლე“. გვაჩვენე ქვეყნის ხალისიც ქართულ ფერადთა ფერიდან, სინაზით ააღვარე ქალი „ნარინჯის ველიდან.“ თქვენი ხმა ახლაც ნარნარებს გულიდან ამონატანის, თითქოსდა მართლა არნე დიდი პოეტის აკვანი. კვლავ აღმა-აღმა მიდისართ, დიდების სხივი ციალებს. მოგელით, ქართულ ეკრანზე ისევე გაიშრიალებთ. მაშ, იდეგატელეთ, იცოცხლეთ უკვდავთა ცეცხლის მფლობელო, საბჭოთა კინოეკრანის ვარსკვლავო ჩაუქრობელო.

ისაკ ქორთუას და შალვა შენგელს

თქვენს სახელს კდემით იტყვიან ტკბილი ოდიშის უბეში, თქვენ სიტყვა არ დაგცდენიათ აზრუშნიფარი, უხეში. თქვენი ნაფიქრი იცინ, რომ აღარ არის იაფი, ღმერთმა აროდეს მოშალოს მძუღი აზრების კიანგი. ჩვენი ხართ! — ამბობს ზუგდიდი, ძმობის ამქარი გაგვხადა, ჩვენი ხართ! — ასე მოგახიბ, გეხმაურებათ ლაკადა. ოდიშურ პოხით გამთბარი, გულიც ერთი გვაქეს, — კალამიც მიიღეთ, ჩვენგან მიიღეთ ეს თავმდაბლური საღამო. რა სიტკბო, მართლა კაცური, ბუნებამ თქვენში დასწურა, ეს განძი, ეს საფასური კალამით დაგიდასტურათ.

V. 1991 წ.

მე ბაზალეთში ვიყავი გუშინ

მე ბაზალეთში ვიყავი გუშინ; ქარი ჩაძირულ აკვანს დასტირის. მწარე ფიქრები ღვიოდა გულში, აღარსად ჩანდა ილიას გმირი. გზად წინამურსაც ნისლი ებურა, ისევ ინვოდა მგოსნის სახმილი, იკლანებოდა გველური რხევით, ნილაბოსანი ბერბიჭაშვილი. კვლავ ღალადობდა სისხლი მოწამის და შურისგების გამტყდარი ნირი; მასზე მოსთქვამდა, მწარედ კიოდა მამულის ჩანგი, აკაკის სტვირი. ცრემლი სდიოდათ მთის გოლიათებს, გულგასენილებს სანაცვლოს ჟინით; ბურში გხედავდი: ისევ და ისევ ცრემლი ჟონავდა ვაჟას ხურჯინით.

ტერენტი გრანელს

რუხი საყდარი, ქარი და თოში, ათროლოებული ძვლების კანკალი. ჩუმი ნალველი თეთრი სიშორის, აუტანელი სულთა ტანტალი. ფარფატებს ფრთები ცისკენ გაფრენის (დამზაფრველია მინის ატანა). ყრუა საღამო და მომწუსხველი, ეს ნარისხვალი შავი სატანის. საშინელება სიკვდილის მზერის, შეგნება მძაფრი ხორციელ შმორის. დახურულია ცის მინანქარი და რეკავს სულში „მემენტო მორი“. გააცისკროვნებს თოვლიან დაბას „ნალენჯიხელის“ ყოვლის მსახველი, ქართული ლექსის ხიბლი და ქარგა, გრანელის მუდამ დიდი სახელი.

5.IV.1929 წ.

* * *

მარიამს

მინდა გულით, კრძალვით, რუდუნებით ახლაც გითხრა ნაზი, ტკბილი ქება, როგორც სატროფოს, მეუღლეს და დედას. იდეგატელე სვებედნიერ ყოფით!

ტკივილი — აფხაზეთი

მე შენთვის უცხო ტკივილით მტკივა
ის გადამწვარი ხოდაბუნები;
გზაზე დაღლილი მოხუცის ცრემლი —
მტანჯავი დარდი ვერდაბრუნების!..

2009.

მეჯლისი

ქარი მეჯლისზე პატივობს მთვარეს...
ამალამ მთვარე იცეკვებს ქართან,
ჩუმად ჩამოწყვეტს ციდან ვარსკვლავებს,

2001.

დარდიმანდი

ჩემს ცოლს თვალს ნუ გააყოლებ,
ჩემი ცოლი — ჩემია
ეჭვით გულ-მკერდს დავიხერავ,

12.8.02.
მოსკოვი.

სითეთრე

ნუხელ ჩემი სახლის ბანზე
თეთრი ნისლი ქანაობდა.
შორს ვარ... თეთრი მთვარე მიმზერს

13.3.03.
მოსკოვი.

მე შენ გხედავდი ჩემი სარკმლიდან,
სად ატანს ზეცის უსაზღვრო თვალს.
ვხედავდი, როგორ წაშალა წვიმამ
შენი ღვთაება და ნატერფალი...

რას არ დავთმობდი, ოღონდ ეგ არა,
ოღონდაც იყო ჩემთან მართალი!..

10.7.02
მოსკოვი.

ღრუბელი

მიდის ღრუბელი —
რაში უბელო,
გაუცვდა ცაში მთების ლანჩები,
დგანან მორჩილად

5.02.02.
მოსკოვი.

სულში თითქოს გედი მიზის,
თითქოს ბოლო სურათს ვხატავ.
როგორც იქნა, ჩადგა ქარი,
მხრებზე თოვლი მომეფანტა.

12.8.02.
მოსკოვი.

უცხო აკორდი

ჟამმა ნაილო რაიც ენება
სულგაკმენდილი ფოთლების მსგავსი.
ჩააქრო შიშმა ციციქნა სანათი,
შემოიხვიეს ლოდებმა ხავსი.

4.10.02.
მოსკოვი.

დიანა (ქართველ მომღერალს რუსეთში)

ვარსკვლავები უცინიან კოლხურ ღამეს,
დუმს დუმილი, მთვარემ შეიგვიანა,
შენი სული ანგელოზთა სიზმარია,

დაფანტულან,
ანგელოზმა შუქი დააფრთიანა,

მაგრამ მაინც სხვა რამეა საქართველო,
სხვა რამეა, დიანა!
ცისკრის ნათელს მტრედნი
კრძალვით დაარწვევენ,

26.5.02.
მოსკოვი.

მწუხრის ჟამი

ვის წინაშე დგები მუხლზე,
ელოდები შემცოდველად, ვისა?!
ღმერთი ბოლოს ყველას განსჯის,
ცოტა ვინმე თუ იქცევა

20.6.02.
მოსკოვი

ხეებს მიაღწევენს
ქარი — სოფლის ხიზანი —
მნიფობს უფლის სიმშვიდე —
ფერი თავთუხისანი.

12.7.03.
მოსკოვი.

ხარისთვალა

...ჰყვავოდა იგი,
იმდაგვარი რიხით ჰყვავოდა,
თითქოს სიცოცხლეს აბრუნებდა
სასაკლოდან, —

5.4.03.
მოსკოვი.

მაინც

გზა იწყებოდა დაღმართთან, —
სულს სატკივარი ტკიოდა.
გორავდა ბედის გორგალი,
მზე მაინც ამოდოდა!

20.03.03.
მოსკოვი

მესიზმრა ნუხელ, მამულის მთებზე
მთვარე უნახეს სითეთრეს ჰფენდა.
ჰფარვიდე, ღმერთო ობოლ ქვეყანას!

23.09.02.
მოსკოვი

ვედრება

ენურჩულე უფალს ჩვენზე, სანთელო,
თორემ ღამის სადარდელმა გაგვთელოს!
ცას მიწაზე დაუწვრილეთ კარავი, —
სასწაულის არა სჯერა არავის!

26.5.02.
მოსკოვი.

მზის გასაყართან გალობენ ჩიტნი,—
თითქოს სანუთროს თასი აევსო.
დაუთესავი დამრჩა მარცვლი,
უნდა მოგანდო, უზემთაესო!

20.4.04.
მოსკოვი.

ევა

ჩაქრა ჩემი ჩირაღდან,
მალე ღამის ფერში შევალ...
მოდის ქალი — „ღრიანკალი“,
ქალი — „თევი“, ქალი — ევა!

2.9.04.
მოსკოვი.

შორს

გალობს ფრინველი,
სადღაც უცხო ფრინველი გალობს.
შორს არის შენი სამოსახლო
მწუხარე ქალო!

2.12.04.
მოსკოვი.

მეუღლისადმი

დავალ უშენოდ თოვლის ქალაქში,
საყვარელ ღიმილს სულში ვინახავ.
გინახავს ჩიტი სუნთქვამეკრული,
ფრთამომტკრეული ჩიტი გინახავს?

10.09.04.
მოსკოვი.

ფრესკის ქალი

ჰა, აპრილმაც ჩაიარა
ფრთების რწევით,
ახლა ქარი სანთელს გიქრობს.
რაზე ფიქრობ, მოწყენილო

17.1.04.
მოსკოვი.

სახელოვანი მოხუცელები

ოლღა (ოლია) კაკაჩია — სოსელია — 110

ოლღა კაკაჩია — სოსელია დაიბადა 1905 წელს წალენჯიხის რაიონის სოფელ ობუჯში.

ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი. ივანე ჯავახიშვილის სახელობის ისტორიის, არქეოლოგიისა და ეთნოგრაფიის ინსტიტუტის მეცნიერ-თანამშრომელი.

საკანდიდატო დისერტაცია: „არგვეთის სათავადოების ისტორიიდან“ („სანერეთლო“) — 1944 წ.

სადოქტორო დისერტაცია: „ფეოდალური ხანის დასავლეთ საქართვე-

ლოს სათავადოები“ — 1969 წ.

წლების განმავლობაში საქართველოს ისტორიის კურსს კითხულობდა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში, სოხუმის პედაგოგიურ და რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო თეატრალურ ინსტიტუტებში.

გარდაიცვალა 1995 წელს, 90 წლის ასაკში. დაკრძალულია მეუღლის — იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორის, პროფესორის გიორგი სოსელიას გვერდით, ჩხორონწყუს რაიონის სოფელ კირცხში (სარაქონის უბანი).

დიდი ლეო, ნიკოლოზი, შოთა ობუჯს რომ ჰყოლია, შენც რომ ობუჯელი გერქვას, ეს ადვილი ნუ გგონია. მარგო ფონიავა.

კოეზია

ცერად ნუ უმზარო ჩემს სამებრელოს!

კოტე ნაჭყებია

სურათზე: მარჯვნიდან მარცხნივ — ხატია მაჭარაშვილი, პოეტი კოტე ნაჭყებია, იგორ ძაძამია. ვანის რაიონი, სოფელი ჭყვიში, „გალაკტიონობა“ — 2015. 30.05.15 წ.

კოტე ნაჭყებია დაიბადა 1955 წლის 11 იანვარს ჩხორონწყუს რაიონის სოფელ ჯუმითში (ლენურწუმე). 1971 წელს დაამთავრა დაბა ჩხორონწყუს №1 საშუალო სკოლა. სწავლობდა თბილისის ა.ს. პუშკინის სახელობის პედაგოგიური ინსტიტუტის ქართული ფილოლოგიის ფაკულტეტზე.

ამჟამად მუშაობს დაბა ჩხორონწყუს №1 საჯარო სკოლაში ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლად. პოეტური კრებულების ავტორია. წლეულს ბატონ კოტეს დაბადებიდან სამოცი წელი შეუსრულდა. ვუსურვებთ ჯანის სიმრთელს, ბედნიერებას და შემოქმედებით წარმატებებს!

„ნოვოზოციის“ მკითხველებს ვთავაზობთ ლექსებს კოტე ნაჭყებიას შემოქმედებიდან.

სამოცი წლის ხარ...

სამოცი წლის ხარ და „შენი ტყვეა...“ რა უნდა იყოს შენი ტყვე ანი? გაიხედავ და შავბნელი ტყეა, წყალჩამდგარ მუხლსაც გაუნყვდა ქანცი. სამოცი წლის ხარ! ნუ შემამინე, შიშის ტორტს უკვე დავუსვი დანა, დიდი ხანია ამ შიშით შინ ვარ და ყრუდ ჩამესმის სხვა სულთათანა. გადამენელა ბნელეთის სიგრძე, აქა-იქ ვიჭერ ჭიატებს ნათლის, წელიწადები დამდგარან რიგზე და ჟამის ლეგა ნამცეცხვს მათლის. ბნელში ტურათა ხროვები ხავის, სულ ცოტა, ცოტა გაუძელ, გულო, ამ უსიერში ბრძოლის და დავის დამენერება ის ბოლო ქულაც. რაც ჯოჯოხეთის საშვად გექნება, რაც განგისაზღვრავს სიცხელეს კუპრის, და ბელზებელის ტვინის შეგნება გახდება შენი თამადა, — სუფრის. სამოცი წლის „და შენი ტყვეა...“ როგორ არ მინდა ახლა ტყვეობა... მინდა, რომ დევნით დაქანცულ ტყვიას არ დაეკარგოს ჩემი მეობა.

ვაი, ნანა

ვაი, ნანა!.. ვაი, ნანა!.. ისევ კენესი, ჩემო გოჩა? ანაკლიამ გაისტუმრა, თუ ვინმეს ცრემლი გამორჩა. ბევრი ჭერი ჩამომემხო, ბევრიც კიდევ გადამირჩა, შინ ვინ მიშეებს, სასახლეში მძლავრობს მამულუქი ხეჩია. ფშალოს ჩიტო, — მაფშალია, ეს შენ მღერი: — ვაი, შური!.. ძველი ჰანგი რატომ მესმის, სადარდო და კაემური. დიაჩემო, შენლა, თორემ საღვთო რაინდს ვილა გვიშობს. ფოლადი და ალმასივით

ისევ: — აკა სი რეჩიშო! ჩემო ხეჩია, ჩემო გოჩა, დარდს გულში ვინ ამოხოცავს, როცა, როცა, როცა, როცა არ წელდება როცა „როცა“. ვაი, ნანა, ვაი, შური მე იქ არ ვარ, სადაცა ვარ. სადაც მინა უნდა ვიყო, იქ მე უსათუოდ ცა ვარ. ვაი, ნანა, ვაი ნანა...

ჩხორონწყუ

მითაჟამებში გამონრთობილი ცისა და მიწის ეს შესამება მიყვარს! — ო, მიყვარს ამ სინმინდებში არიფრაჟება და შეღამება. ჩხორონწყუ, — ჩემი გულის სამარხი, — ცხრა მოკამკამე წყაროს დინება, ჩემი სიმკვირცხლე, ჩემი სიმშვიდე ხან გაცხარება, ხან მოთმინება. აქ ყველაფერი ისევ ინთება სიყვარულის იმ პირველ ცეცხლივით, ისევ ის მთები წვანან ჩემს სულში, სიმორის ემხით ჩამოვერცხლილი. ახლაც კვალდაკვალ მომყვება ხსოვნა შიშველი ტერფით ნატყეპნი შუკის, ახლაც აქ დადის ძველი სიმშვიდე, ჩემი სიფიცხე დღეს მითომ უკვირთ. ვით დავიურვო ეს სიჩაუქე, გული არ ლამობს, ღონე ვერ ითმენს, უნდა დავაკვდე ლექსს ვაჟკაცურად და უკვდავება ვარუქო რითმებს. მზეში და ქარში გამონრთობილი ხობისწყლისპირის ნაზი ზმანება მიყვარს!.. ო, მიყვარს ამ მიდამოში ეს განთიადიც და შეღამებაც.

მცირე საფიქრალი

ყველაფერს ვეძებთ დასაწყისიდან, თუმცა ბოლოა საწყისი მისი.

გვიზიდავს ოდი, ზევსი, იზიდა თუმცა მოვდივართ ოქროს სანმისით. პეროდებშიც და ბარაბებშიც, ალბათ მრავალი ჰყოლია ქრისტეს, ჩვენ მაინც ბედს ნუ დავეხარბებით იუდას ნილად რომ ერგო ისეთს. და თუ ვინებებთ ან ვენებებთ არ ვუსაკლისებთ სულს ზეცის ღადარს. ჩვენი პატარა, კაცურ ვნებებით სიყვარულისთვის მარადის მზად ვართ.

დედის წერილი

შენს ბნკარს შაქარი, წერილო, შენს წვერს მელანი, კალამო, გულის ხმით გამოგზავნილო დედის ნუგბარო სალამო. სათუთად გამოყვანილო თითო ასოვ და ბნკარებო! ბედო, მაგბედო, მამულის სიმორით განანამებო.

ერთი და ისიც...

სადაც ბერდება ბნელი სიჩუმე და განთიადის მოაქვს ბავშვობა, გზაზე მივდივარ და თან მომყვება სითბო დამსხვრეულ სათამაშოთა არ ავიწყდება დაბასრულ დანებს მოვალეობა ყელზე გამოსმის... ახლა ქუჩაში მარტოკა მიდის ვილაც პოეტი, — გიჟის სამოსით.

მეუღლეს

ნამწამრონია თვალთა უპიდან ჩამოიკლაკნა ცრემლის ბილიკი. სიხარულიან ღაპალუპიდან ჩამესმა მაღლი შენი თბილი ხმის. ნამარონია წამ-ირონია

სანუთროს დოღის გასამართავად, სახეზე წამცხო, რაც მირონია და ცარიელი შერჩა მათარა. მე ის ცრემლები მსურს ამოგირო, რაც სიყვარულად ჩამოგედინა და ამ მკერდიდან არ ამოგიშვა ვით გამართლება, — ჩემი ბედიდან.

* * *

ეს მანძილები — მანძილებია, — უკულმართული გზის აღმართები, წამითაც კი არ ჩასძინებიათ, — ისევ ცოცხლობენ ჩემი ღმერთები. თუთა, თახა და... ჯუმა და ცა და ობი, აგუნა ოდი და ბუა და... კოლხის გულივით რთულიც და სადაც, მკვიდრად დაბრძანდა, როცა დაბრძანდა. ისევე კენესის ჩონგურის სიმზე მოტყუებული მედეას ელდა, ანაკლიის ზღვაც ისევე მიმზერს, ვით შეიღწართმულ დედათა სევდა. აეტის რისხვა გაკვესავს როცა, ბოღმის მდულარე ველარ ნათელობს, კოლხური სიტყვა საყვაროს ლოცავს: გოლუაფირო, სქანი სანთელო! თუმცა განსჯის ზღვა

სათქმელს ადედებს, ეს ეჭვის დელგმა ვისი, სხვისია?! მჯერა, ცხელ ღამეს არ გავათენებთ, კვლავ უმიზეზოდ არ გაისვრიან. ერთობის ბურჯად დგას ხელაია, — ხორცდაკეპილი ბერი, — უკვდავი. იმ ძალისხმევის ნახელავია, ქართველობა რომ არ ვახურდავით. ცერად ნუ უმზერთ ჩემს სამეგრელოს, ქართული სულის ჭაა უშრობი. არ გამრუდებულ იმ გზით კვლავ ევლოს, მამულს რომ უფლის დარი უშობოს. ეს მანძილები — მანძილებია, უკულმართული გზის აღმართები, წამითაც კი არ ჩასძინებიათ, — ისევ ცოცხლობენ ჩვენი ღმერთები.

საქართველოში უსაზღვროდ შეყვარებული პატრიოტები

(გაგრძელება. დასაწყისი იხ. „ნოჯიხური“ № 29,31, 32, 33, 34.).

ნეტარია მისი ხსენება, ვინც მამულს შეენირა...

საქართველო არ დაივინყებს თავისი სასიქადულო შვილების ღვანლს.

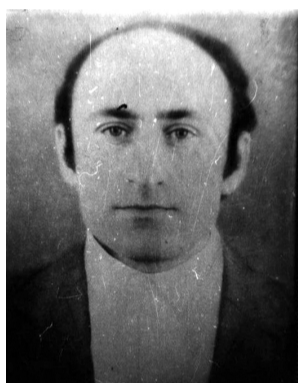
საქართველოს რესპუბლიკის პრეზიდენტი ზვიად გამსახურდია. 1993 წ. 7 ივნისი

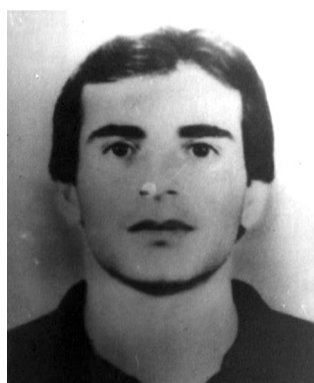
გოჩაჭიკოვს ძე ჯიქია — დაიბადა 1962 წლის 12 აგვისტოს ზუგდიდში. პროფესიით არქიტექტორი. მისმა პროექტებმა მრავალ კონკურსში გაიმარჯვა. გოჩამ დიდი წვლილი შეიტანა მინისძვრით დაზარალებული რაჭის აღდგენით სამუშაოებში. 1992 წლის 25 თებერვალს ზუგდიდში, კინოთეატრ „საქართველოსთან“ ხუნტისტმა არაკაცმა ვახტანგ გიორგაძემ არ შეისმინა დედის მუდარა: „არ მომიკლათ, ერთადერთი ვაჟი მყავსო“, და ავტომატის გასროლით სიცოცხლეს გამოასალმა... დარჩა მეუღლე და ორი გოგონა: მარგარიტა და სოფიო.

ნინო ვლადიმერის ასული ფუტყარაძე — ფირცხალავა — დაიბადა 1969 წლის 12 ივლისს ზუგდიდში. 1992 წლის 12 მარტს, ზუგდიდის რაიონის სოფ. რუხში გაიმართა ბრძოლა ეროვნული გვარდიის მეზობლებსა და გია ყარყარაშვილის ბანდებს შორის. ნინოს სახლის ჭიშკართან დაეცა მძიმედ დაჭრილი, ეროვნული გვარდიის მეზობლი. ფეხმძიმე ქალი მაშინვე გამოიქცა მისაშველებლად და სწორედ იქ უნია ვაიქართველის ნასროლმა ტყვიამ... დარჩა ოთხი წლის გოგონა.

ლადო ხუხუშას ძე ესართია — დაიბადა 1949 წლის 25 მარტს ზუგდიდის რაიონის სოფ. ანაკლიაში. დაამთავრა ზედაწერის ტექნიკუმი. 1989 წლიდან ეროვნულ მოძრაობაში აქტიურად ჩაება. 1992 წლის 20 თებერვალს ლადო გამოესარჩლა კაცს, რომელიც ხუნტის ჯალათებმა მოკლეს. შედეგად ლადოც ადგილზე ავტომატის ტყვიით განგმირეს ხუნტისტებმა. დარჩა მეუღლე და სამი შვილი.

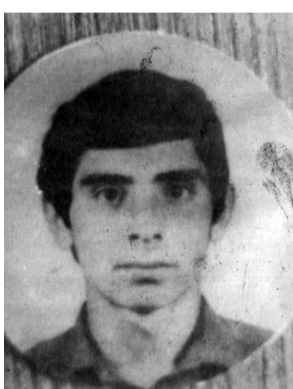
გოდერძი ლავრენტის ძე გოგია — დაიბადა 1965 წლის 6 ივნისს ზუგდიდის რაიონის სოფ. რიყეში. 1989 წლის 9 აპრილის მოვლენების მონაწილეა, საკუთარი თვალთი იხილა თბილისური „ბართლომეს ღამე“, თავადაც იწვინია რუსული ხელკეტები და მოინამლა გაზით... 1992 წლის 26 იანვარს ზუგდიდში ადგილობრივმა ე.წ. „ოპოზიციამ“ გოდერძი გოგია სასიკვდილოდ გაიმეტა.

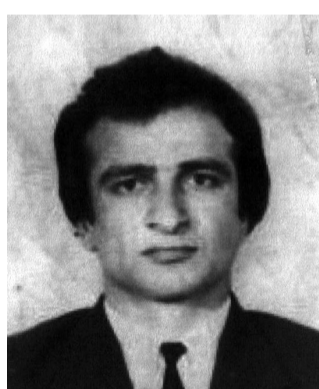
გელა ალექოს ძე ესებუა — დაიბადა 1965 წლის 12 ნოემბერს ზუგდიდის რაიონის სოფ. გრიგოლიშში, მუშაობდა შსს-ში. იყო მამაცი, უშიშარი, სულიერად და ფიზიკურად ლამაზი ჭაბუკი. კრიმინალურ-მაფიოზური გადატრიალების დღეებში თბილისში გელამ თავისი მამაცობით მრავალს შეუნარჩუნა სიცოცხლე, თვითონ კი პუტჩისტთა ტყვიებით მძიმედ დაჭრილი სისხლისგან დაიცალა და 1991 წლის 30 დეკემბერს გარდაიცვალა.

გრიშა გულბანი — დაიბადა 1953 წლის 1 აპრილს. განსაცდელის ჟამს კანონიერ ხელისუფლებას იარაღით დაუდგა გვერდში. იბრძოდა ვაჟკაცურად, მის გვერდით მეზობლები თავს უშიშრად გრძნობდნენ. იყო უღალატო და კეთილი. 1992 წლის 28 სექტემბერს ხობში „მხედრიონელებმა“ გრიშა გულბანი ვერაგულად მოკლეს. დარჩა მეუღლე და შვილები.

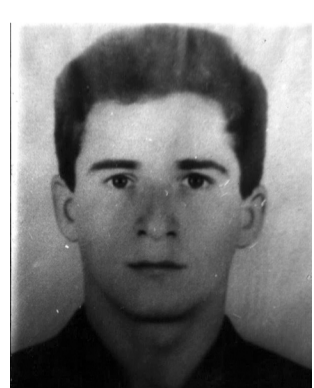
ჯონი გენადის ძე ფირცხელავა — დაიბადა 1970 წელს ქ. ზუგდიდში. ეროვნულ მოძრაობაში ჩაება 1988 წელს. ეროვნულ გვარდიაში 1992 წელს შევიდა. იბრძოდა საქართველოს კანონიერი ხელისუფლების აღდგენისათვის. 1993 წლის სექტემბერში, ფოთში, საბრძოლო დავალების შესრულებისას ნალმზე აფეთქდა.

ავთანდილ გიორგის ძე ჯალალონია — დაიბადა 1964 წელს ზუგდიდის რაიონის სოფ. ახალსოფელში. სკოლის დამთავრების შემდეგ სწავლობდა ზუგდიდის პოლიტექნიკურ ტექნიკუმში. ეროვნული გვარდიის რიგებში ჩარიცხვის შემდეგ იარაღით ხელში იცავდა კანონიერ ხელისუფლებას. 1993 წლის 5 ოქტომბერს დაიღუპა ფოთში ხუნტის ბანდებთან შეტაკებისას. დარჩა მეუღლე და ქალ-ვაჟი: სოფიკო და გიორგი.

თამარ იოსების ასული ფირცხელიანი — დაიბადა 1955 წლის 1 აგვისტოს მესტიის რაიონის სოფ. წვირში. იყო შესანიშნავი დიასახლისი და გულკეთილი მეგობარი. 1988 წლიდან ეროვნულ მოძრაობაშია. 1990 წელს არჩეული იქნა ზუგდიდის რაიონის სოფ. რუხის საკრებულოს დეპუტატად. 1993 წლის 14 მაისს ტრაგიკულად დაიღუპა — ზუგდიდის მეორედ დალაშქრის ჟამს...

დავით აბიკოს ძე ჯანაშია — დაიბადა 1974 წლის 16 იანვარს ზუგდიდის რაიონის სოფ. ცაცხვში. ეროვნულ მოძრაობაში 1990 წელს ჩაება. იბრძოდა პუტჩისტების წინააღმდეგ თბილისში. აბაშია „მხედრიონთან“ შეტაკებისას მოუკლეს მეგობარი ფრიდონი, რომლის ნაჩუქარ ტყვიასაც გულით ატარებდა... 1992 წლის 28 იანვარს ცაიშთან დადგა თანამებრძოლებთან ერთად პუტჩისტთა შესაკავებლად... უთანასწორო ბრძოლაში გმირულად დაიღუპა. ოჯახი არ შეუქმნია.

სრულიად საქართველოს მოძრაობა „ხსოვნა“ (თავმჯდომარე მადონა მაქაცარია), საქართველოს ეროვნული გვარდიის ზუგდიდის ვეტერანთა კავშირი „ოდიში“ (თავმჯდომარე გიგლა ჭედია). რედაქცია მადლობას უხდის მათ მასალების მოწოდებისათვის.

(გაგრძელება იქნება)

წმიდაო გიორგი, დიდების მხედარო,
 ვუმზერ შენს ხატებას და სული მხნედ არი...
 შემუსრე უწმინდურ დრაკონთა ორგია,
 იხსენ სამკვიდრო შენი — გეორგია,
 დიდების უფალი მართალთა მწედ არი.

წმიდაო რაინდო, გველი არ დაინდო,
 მოგვმადლე იმედი და უფლის სვე-დარი!

ზვიად გამსახურდია.

უხარის ეგრე სიკეთე
 მისისა განაზარდისა...

გული სიკეთით ფეთქავდა...

ძნელია წარსულში ილაპარაკო სათნო, თავმდაბალ, საოცრად გულსხმიერ ქალბატონზე, რომელსაც ვერასოდეს დაივინებ.

ქალბატონ ჟონარა ძაძამიას უფლისგან უხვად ჰქონდა მომადლებული სიკეთე, მოყვასისადმი სიყვარული, სათნოება... ბევრჯერ შებრძოლებია სიკვდილს და ადამიანთათვის უჩუქნია სიცოცხლე...

წლების განმავლობაში ქალბატონი ჟონარა წალენჯიხის საავადმყოფოში ინტენსიური პალატის მედდად მუშაობდა. მისი ორი დაც ექთნად მუშაობდა, ამიტომ საქმიანობაც ერთად უწევდათ...

მისი გული სიკეთით ფეთქავდა. არცთუხანგრძლივისიცოცხლეთავანუღმა ატარა. სულ იმის ცდაში იყო გული გადაეშალა ახლობლებმეგობრებისათვის, განსაკუთრებულ სიტბოს და მზრუნველობას იჩენდა ავადმყოფთა და დავრდომილთა მიმართ...

ეროვნული ხელისუფლების გამარჯვებას სიხარულით შეხვდა. სწამდა საყვარელი სამშობლოს ნათელი მომავლისა, სწამდა ეროვნული მოძრაობის თავკაცის და კანონიერი პრეზიდენტის ზვიად გამსახურდიას ბრძოლისა საქართველოს საკეთილდღეოდ!

სამწუხაროდ, ეს სიხარული დიდხანს არ გაგრძელებულა... საქართველოს თავზე შავი ღრუბლები იკრიბებოდა... ქვეყნის მოლაღატეებმა დაამხეს კანონიერი ხელისუფლება და ქვეყანაში სისხლის ტბები დააყენეს... ხუნტის მიერ პრეზიდენტის და მთავრობის განდევნამ პრეზიდენტის ერთგულ მრავალ ოჯახს, მათ შორის ჟონარას ოჯახსაც მოუტანა უბედურება. მისი ვაჟი კახა მოლაშხია პრეზიდენტის პირადი დაცვის წევრი იყო, ამიტომ „მხედრიონელები“ მას მოსაკლავად დასდევდნენ,

ოჯახს კი ანიოკებდნენ და ძარცვავდნენ...

მანამდე კი რაიონულ საავადმყოფოში „მხედრიონელებს“ თურმე საუბარი ჰქონიათ, რომ კახას სახლს დანვავდნენ, რადგან იქ „ზვიადისტთა“ შტაბი ეგულებოდათ. ცხონებულ ქირურგს — ვახტანგ შელიას მათთვის უთხოვია: „კახას სახლს ნუ დანვავთ, მისი დედა მედგარი მედდაა, იქნებ მაგის ხელი თქვენც დაგჭირდეთ.“ სახლი როგორღაც დანვას გადაურჩა, მაგრამ ყაჩაღებმა ყველაფერი გაიტანეს ოთახებიდან და მანქანებში ჩატვირთეს...

კიდევ ბევრი სხვა რამის გახსენება შეიძლება მისი ცხოვრებიდან...

ქალბატონ ჟონარას სახელს და საქმეს დავინყება არ უწერია, მას მრავლად ჰყავს ადამიანები, ვისაც უყვარდა იგი, მისი სახელი სამარადუამოდ იცოცხლებს ახლობელნათესავების, კოლეგებისა და მეგობრების გულში.

ნათელი და დიდება ჟონარა ძაძამიას უკვდავ სახელს!..

ნონა ჭითანავა

გაზეთ „ნოჯიხურის“ რედაქცია თანაუგრძნობს სრულიად საქართველოს მოძრაობა „ხსოვნას“ თავმჯდომარეს — ქალბატონ მადონა მაქაცარიას რძლის თამარ გერეხელიას ტრაგიკულად დაღუპვის გამო.

ნოჯიხური

რედაქტორი — ვალერი ძაძამია

„ნოჯიხურის“ მისამართი:

წალენჯიხა — ობუჯი. ლეო ქიაჩელის № 37.

ტელ: 591 91-32-89

გამოიცემა 2005 წლის ოქტომბრიდან

ანყობა და დაკაბადონება — თია მიშველია

ტელ: 555 49 22 07; 555 50 40 88